

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการยอมรับหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์ของชาวเขาเผ่าปะหล่อง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาระดับการรับรู้ในคุณลักษณะของหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าปะหล่อง
2. ศึกษาระดับการยอมรับหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าปะหล่อง
3. ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกหญ้าแฝก
4. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าปะหล่อง

หน่วยในการวิเคราะห์ (unit of analysis) ครั้งนี้ คือ เกษตรกรชาวเขาเผ่าปะหล่องบ้านนอแล อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 108 ราย ดังนั้นผู้ให้ข้อมูล คือ เกษตรกรชาวเขาเผ่าปะหล่อง บ้านนอแล อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ สำหรับเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ (questionnaire) ที่ได้ทดสอบความถูกต้อง โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความถูกต้องในเชิงเนื้อหา (content validity) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) ซึ่งผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์พร้อมทั้งนิยามศัพท์ของตัวแปรที่มุ่งศึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการปลูกแฝกและนักวิชาการของภาครัฐ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาที่จะวัดมากยิ่งขึ้น และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และทำการทดสอบความเชื่อถือได้ (reliability) กับเกษตรกรผู้ปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์ ซึ่งแปลงมีชื่อเรียกว่า “แปลง 2,000” และอยู่ในพื้นที่ส่งเสริมการปลูกผักอินทรีย์ของสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง จำนวน 20 คน ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการรับรู้คุณลักษณะของการปลูกหญ้าแฝก ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.855 ในส่วนของข้อคำถามเกี่ยวกับระดับการยอมรับการปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์ ในแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 5 ซึ่งเป็นข้อคำถามที่มีคำตอบให้ 2 ระดับ คือ ปฏิบัติและไม่ปฏิบัติ จำนวน 21 ข้อ ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการหาความสอดคล้องภายใน (internal consistency method) ซึ่งได้ใช้วิธีการของ G. F. Kudar and M.W. Richardson โดยใช้สูตร KR-21 ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการยอมรับการปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.736 และได้ทำการรวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์

เกษตรกรจำนวน 108 ราย หลังจากนั้นได้นำข้อมูลที่ได้ออกรหัสและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (statistical package of the social science: SPSS)

สรุปผลการวิจัย

สภาพทั่วไปของเกษตรกรชาวเขาเผ่าปะหล่อง, สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกหญ้าแฝกของเกษตรกรชาวเขาเผ่าปะหล่อง

ผลจากการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 42 ปี ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา เป็นหัวหน้าครัวเรือนมีสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ยประมาณ 5 คนมีแรงงานในครัวเรือนที่อยู่ในภาคการเกษตรโดยเฉลี่ย 2 คน มีพื้นที่ทำการเกษตรที่ได้รับจัดสรรจากสถานีกเกษตรหลวงอ่างขางจำนวน 1 ไร่ เกษตรกรมีรายได้ในภาคการเกษตรโดยเฉลี่ยในปีที่ผ่านมาจำนวน 12,900 บาทต่อครัวเรือน และมีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 14,282 บาทต่อครัวเรือน ในด้านรายจ่ายพบว่า เฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีรายจ่ายในภาคเกษตร 9,604 บาทต่อครัวเรือนและมีรายจ่ายนอกภาคการเกษตร โดยเฉลี่ย 13,127 บาทต่อครัวเรือน มีรายได้สุทธิเฉลี่ย 4,451 บาทต่อครัวเรือน เกษตรกรทุกรายมีประสบการณ์ในการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำโดยเฉลี่ย 3 ปี โดยภาพรวมแล้วเกษตรกรส่วนใหญ่สามารถฟังและพูดภาษาไทยได้ แต่มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่สามารถอ่านและเขียนได้

นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรชาวเขาเผ่าปะหล่องปลูกหญ้าแฝกโดยพิจารณาจากประโยชน์ในการป้องกันการพังทลายของดิน (ร้อยละ 84.30) เป็นลำดับที่ 1 เกษตรกรพิจารณาจากประโยชน์ในการคลุมดินในแปลงปลูกผักเพื่อรักษาความชุ่มชื้น (ร้อยละ 46.30) เป็นลำดับที่ 2 พิจารณาจากประโยชน์ในการทำปุ๋ยหมัก (ร้อยละ 30.60) เป็นลำดับที่ 3 พิจารณาจากประโยชน์ในการป้องกันลม (ร้อยละ 35.20) เป็นลำดับที่ 4 พิจารณาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (โครงการหลวง) (ร้อยละ 41.70) เป็นลำดับที่ 5 และปลูกหญ้าแฝกโดยตามเพื่อนเกษตรกร (ร้อยละ 64.80) เป็นลำดับที่ 6

ในด้านการได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝก พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์หญ้าแฝกจากคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นลำดับที่ 1 (ร้อยละ 80.60) ได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์หญ้าแฝก จากเพื่อนเกษตรกรเป็นลำดับที่ 2 (ร้อยละ 67.60) จากการอบรม หรือการศึกษาดูงาน เป็นลำดับ

ที่ 3 (ร้อยละ 61.10) และได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์หญ้าแฝกจากทีวีและวิทยุ เป็นลำดับที่ 4 (ร้อยละ 66.70)

ในด้านการขอรับคำแนะนำเพื่อแก้ไขปัญหาในการปลูกและดูแลรักษาหญ้าแฝก เกษตรกรระบุถึงแหล่งที่ได้รับคำแนะนำหรือความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝก พบว่า เกษตรกรได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นลำดับที่ 1 (ร้อยละ 81.50) ได้รับคำแนะนำจากเพื่อนเกษตรกร เป็นลำดับที่ 2 (ร้อยละ 78.70) และได้รับคำแนะนำจากเอกสารสิ่งพิมพ์ ได้แก่ แผ่นพับ คู่มือการปลูกหญ้าแฝกและอื่น เป็นลำดับที่ 3 (ร้อยละ 96.30)

ระดับการรับรู้คุณลักษณะของการปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรกรอินทรีย์ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าปะหล่อง

ผลจากการวิจัยระดับการรับรู้คุณลักษณะของการปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรกรอินทรีย์ ครอบคลุมในด้านการเตรียมพื้นที่และการวางแผนปลูกหญ้าแฝก การเตรียมดินตามแนวปลูกหญ้าแฝก การเตรียมกล้าหญ้าแฝก การปลูกหญ้าแฝก การดูแลรักษาหญ้าแฝก ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากต้นและใบหญ้าแฝก ผลจากการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีการรับรู้ในด้านการเตรียมพื้นที่และการวางแผนปลูกหญ้าแฝกในระดับมาก ในด้านการเตรียมดินตามแนวปลูกพบว่าเกษตรกรรับรู้ในด้านการเตรียมดินตามแนวปลูกหญ้าแฝกในระดับมาก เกษตรกรยังมีการยอมรับในด้านการเตรียมกล้าหญ้าแฝกในระดับมากเช่นกัน นอกจากนั้นในด้านการปลูกหญ้าแฝกพบว่าเกษตรกรยังมีการรับรู้ในด้านนี้ในระดับมาก ในด้านการดูแลรักษาหญ้าแฝกและด้านการใช้ประโยชน์จากต้นและใบหญ้าแฝก พบว่าเกษตรกรมีการรับรู้ในระดับมากเช่นกัน

ระดับการยอมรับในการปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรกรอินทรีย์ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าปะหล่อง

จากการศึกษาพบว่าในด้านการยอมรับเตรียมพื้นที่และการวางแผนปลูกหญ้าแฝก พบว่าเกษตรกร มีการยอมรับคุณลักษณะของหญ้าแฝกในด้านการเตรียมพื้นที่ซึ่งควรเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันและมีการทำการเกษตรตลอดปี การวางแผนปลูกหญ้าแฝกตามแนวระดับของความลาดเทของพื้นที่ วางระยะห่างแถว ปลูกหญ้าแฝกตามแนวคังไม่เกิน 1.50 เมตร โดยได้นำไปปฏิบัติ

ด้านการเตรียมกล้าหญาแฝกพบว่าเกษตรกรมีการยอมรับในการเตรียมกล้าหญาแฝกโดยการเพาะชำในถุงพลาสติกขนาด 2X6 นิ้ว อายุ 45 วัน และการแยกหน่อตัดรากยาว 5 ซม. และตัดใบยาว 40 ซม. นำแช่น้ำไว้ 3-7 วัน ก่อนนำไปปลูก

ในส่วนของการปลูกหญาแฝกจากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการยอมรับในการปลูกหญาแฝกโดยการนำกล้าหญาแฝกจากถุงไปเพาะปลูกโดยใช้ระยะห่าง 10 ซม. มีการนำกล้าหญาแฝกแบบเปลือยรากที่แยกออกจากกอไปปลูกใช้ระยะห่าง 5 ซม. และปลูกหญาแฝกในช่วงฤดูฝน

ด้านการดูแลรักษาพบว่าเกษตรกรมีการยอมรับในการดูแลรักษาหญาแฝก โดยมีการปลูกซ่อมหญาแฝกที่ตาย มีการตัดใบหญาแฝกที่มีอายุ 3-4 เดือนครั้งแรกให้สูงจากผิวดิน 30 ซม. มีการยอมรับในการดูแลรักษาหญาแฝกโดยมีการตัดใบหญาแฝกในฤดูฝนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทุก ๆ 1-2 เดือน มีการตัดใบหญาแฝกให้สูงจากผิวดิน 50 ซม. ในฤดูแล้งโดยการนำไปปฏิบัติ และยังให้น้ำหญาแฝกในฤดูแล้ง แต่เกษตรกรไม่ยอมรับการคายหญาในแนวแฝก

ในส่วนของการใช้ประโยชน์จากต้นและใบหญาแฝก พบว่า เกษตรกรมีการยอมรับในการใช้ประโยชน์จากต้นและใบหญาแฝกโดยมีการตัดใบแฝกเป็นวัสดุคลุมแปลงเพื่อรักษาความชุ่มชื้น และใช้ทำปุ๋ยหมัก นอกจากนั้นเกษตรกรยังมีการยอมรับในคุณลักษณะของการปลูกหญาแฝกเพื่อป้องกันการพังทลายของดิน ตลอดจนมีการปลูกหญาแฝกเพื่อป้องกันลมในแปลงผักที่มีกระแสมแรง ตัดใบหญาแฝกเพื่อใช้มุงหลังคากระท่อมในแปลง และยังมีการสับเศษใบหญาแฝกที่คลุมแปลงลงในดินเพื่อทำให้ดินดีขึ้น

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกหญาแฝก

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกหญาแฝก และระดับการรับรู้เกี่ยวกับการปลูกหญาแฝกกับการยอมรับการปลูกหญาแฝกของเกษตรกร พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกหญาแฝกมีเพียง 3 ปัจจัย คือ ระดับการรับรู้ในการเตรียมพื้นที่และการวางแผนปลูกหญาแฝก ระดับการรับรู้ในการเตรียมดินตามแนวปลูกหญาแฝก และระดับการรับรู้ในการดูแลรักษาหญาแฝกของเกษตรกร แสดงให้เห็นว่า ระดับการรับรู้ในการเตรียมพื้นที่และการวางแผนปลูกหญาแฝก ระดับการรับรู้ในการเตรียมดินตามแนวปลูกหญาแฝก และระดับการรับรู้ในการดูแลรักษาหญาแฝกของเกษตรกรที่แตกต่างกันมีผลต่อการยอมรับที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วนปัจจัยในด้านอื่น ๆ นั้นจากการศึกษาไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกหญาแฝก

ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าปะหล่อง

ในด้านปัญหาและอุปสรรคในการปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าปะหล่องจากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการปลูกหญ้าแฝก ในส่วนของปัญหาที่เกษตรกรประสบได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับโรคของหญ้าแฝกซึ่งมีอาการใบแห้ง เกิดจุดดำบริเวณใบ เกิดเชื้อราในบริเวณกอแฝก ส่งผลให้หญ้าแฝกตายและเกิดการลุกลามตลอดจนปัญหาของแมลงศัตรูแฝก คือ หนอนด้วงแก้วกัดกินหญ้าแฝก ด้านการขยายพันธุ์แฝกพบว่าเกษตรกรยังมีปัญหาในเรื่องต้นกล้าหญ้าแฝกที่จะมาใช้ในการปลูกซ่อมซึ่งมีไม่เพียงพอและไม่สามารถขยายพันธุ์แฝกได้ ในการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกยังพบปัญหาในการนำหญ้าแฝกไปใช้เป็นวัสดุค้ำในการทำปุ๋ยหมัก เมื่อหญ้าแฝกสูงถึงระดับ 1 เมตร ลำต้นจะเริ่มแก่และออกดอก จะมีลำต้นแข็งยากในการเก็บเกี่ยว เมื่อนำมาทำปุ๋ยหมักจะย่อยสลายตัวยากและใช้เวลานาน ทำให้เกิดโรคเชื้อรา เมื่อนำปุ๋ยที่ได้จากการหมักหญ้าแฝกดังกล่าวไปใช้กับแฝกหรือพืชผักจะทำให้เกิดการลุกลามของโรคราไปสู่แฝกและพืชผักได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกรชาวเขาเผ่าปะหล่อง พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 108 ราย เป็นเพศชาย 84 ราย เพศหญิง 24 ราย จะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายเนื่องจากเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ในการรับเข้าโครงการ ซึ่งกำหนดให้ผู้เข้าร่วมโครงการเป็นหัวหน้าครัวเรือนและหัวหน้าครัวเรือนเกือบทั้งหมดก็เป็นเพศชาย ดังนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่จึงเป็นเพศชาย

เกษตรกรมีอายุสูงสุด 76 ปี ต่ำสุด 20 ปี มีอายุเฉลี่ยประมาณ 41 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากช่วงอายุดังกล่าวเป็นวัยทำงานและมีบทบาทสำคัญในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รามศรี พรหมชาติ (2545: 51) และสุพรพรรณ ไชยเฉพา (2541) ในส่วนของศึกษานั้นพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งอาจเนื่องมาจากข้อจำกัดในด้านการกระจายโอกาสทางการศึกษาของภาครัฐ และประชาชนยังขาดแคลนทุนทรัพย์ในการศึกษาต่อ และในอดีตประชาชนไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษามากนัก และเกษตรกรอาจมองว่าตนเองมีอาชีพเกษตรกรไม่ต้องเรียนในระดับสูงก็สามารถประกอบอาชีพได้ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รามศรี พรหมชาติ (2545: 51) และสุพรพรรณ ไชยเฉพา (2541) อีกทั้งเกษตรกรเป็นชาวเขาซึ่งมีความแตกต่างในด้านภาษาทั้งการพูด อ่านและเขียน และเกษตรกรจะใช้ภาษาปะหล่องในการ

สื่อสาร แต่ในการเรียนการสอนนั้นจะใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษากลางในการสื่อสาร ข้อจำกัดในด้านภาษาที่ใช้จึงเป็นเหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรไม่นิยมเรียนในระดับสูง

จากการศึกษาพบว่า รายได้ในภาคเกษตรและรายได้นอกภาคเกษตรของเกษตรกรมีความแตกต่างกัน โดยรายได้เฉลี่ยในภาคการเกษตรจะต่ำกว่ารายได้นอกภาคการเกษตร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีพื้นที่ในการทำการเกษตรจำกัด ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรเพียงรายละ 1 ไร่เท่านั้น ผลผลิตที่ได้จึงมีปริมาณน้อยส่งผลให้รายได้ในภาคการเกษตรมีน้อยกว่ารายได้นอกภาคการเกษตร เมื่อพิจารณารายได้สุทธิพบว่า เกษตรกรมีรายได้สุทธิโดยเฉลี่ยเพียง 4,452 บาทต่อปี เท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนน้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรมีรายจ่ายในด้านอื่นๆ เพื่อการครองชีพมาก ประกอบกับต้องซื้อข้าวเพื่อการบริโภคเพราะเกษตรกรมีพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการปลูกข้าว จึงทำให้มีรายได้สุทธิต่ำ

นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรชาวเขาเผ่าปะหล่องปลูกหญ้าแฝกโดยพิจารณาจากประโยชน์ในการป้องกันการพังทลายของดินเป็นลำดับที่ 1 ทั้งนี้เนื่องจากโครงการหลวงซึ่งเป็นหน่วยงานที่เข้ามาให้การสนับสนุนการปลูกพืชเมืองหนาว ได้เล็งเห็นถึงพระอัจฉริยภาพทางด้านการเกษตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งพระองค์ท่านได้ทรงพระราชทานทฤษฎีการป้องกันการเสื่อมโทรมและพังทลายของดิน ในการนี้โครงการหลวงจึงได้มีนโยบายให้เกษตรกรชาวเขาเผ่าปะหล่องในพื้นที่บ้านนอแลที่เข้าร่วมโครงการทุกราย ปลูกหญ้าแฝกเพื่อลดปัญหาการพังทลายของหน้าดินในพื้นที่ปลูกพืชของเกษตรกร โดยทางโครงการหลวงและกรมพัฒนาที่ดินเป็นผู้ให้การดูแลและให้คำปรึกษาแก่เกษตรกร จึงทำให้เกษตรกรชาวเขาเผ่าปะหล่องรู้ประโยชน์ของหญ้าแฝก

เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และการขอรับคำแนะนำเพื่อ แก้ไขปัญหาในการปลูกและดูแลรักษาจากหญ้าแฝกจากคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ ของกรมพัฒนาที่ดินหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นลำดับที่ 1 ทั้งนี้เนื่องจากกรมพัฒนาที่ดินและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง) ได้เล็งเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นและเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการให้คำปรึกษา ให้ความรู้และให้คำแนะนำแก่เกษตรกรมาโดยตลอด เกษตรกรจึงมีความเชื่อมั่นในตัวเจ้าหน้าที่เหล่านี้ เมื่อมีปัญหาหรือต้องการคำแนะนำเกษตรกรสามารถเข้ารับคำแนะนำและความรู้จากเจ้าหน้าที่ได้ทันที

เกษตรกรมีการรับรู้คุณลักษณะของการปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์ในระดับมากในทุกด้าน ครอบคลุมด้านการเตรียมพื้นที่และการวางแผนปลูกหญ้าแฝก การเตรียมดินตามแนวปลูก การเตรียมกล้าหญ้าแฝกในระดับมากเช่นกัน การปลูกหญ้าแฝก การดูแลรักษาหญ้าแฝกและการใช้ประโยชน์จากดินและใบหญ้าแฝก ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรได้รับความรู้จากกรมพัฒนาที่ดิน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ ได้ให้ความรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

และการสนับสนุนการปลูกหญ้าแฝกในด้านต่าง ๆ แก่เกษตรกร ส่งผลให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการปลูกหญ้าแฝกตลอดจนมีประสบการณ์ตรงจากการปลูกหญ้าแฝกเกษตรกรชาวเขาเผ่าปะหล่องจึงมีการรับรู้คุณลักษณะของการปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์ในระดับมาก

เกษตรกรมีการยอมรับในการปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์เกือบทุกด้าน ซึ่งได้แก่ การเตรียมพื้นที่และการวางแผนปลูกหญ้าแฝก การเตรียมดินตามแนวปลูกหญ้าแฝก การเตรียมกล้าหญ้าแฝก การปลูกหญ้าแฝก การดูแลรักษาหญ้าแฝก การใช้ประโยชน์จากดินและใบหญ้าแฝก ยกเว้นการดูแลรักษาหญ้าแฝกในด้านการคายหญ้าในแนวแฝก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเมื่อมีการปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์ด้วยรากแขนงของหญ้าแฝกที่มีความถี่และปกคลุมแปลง ทำให้หญ้าหรือวัชพืชไม่สามารถขึ้นในแปลงได้จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องทำการคายหญ้าในแนวแฝก

ระดับการรับรู้ในการเตรียมพื้นที่และการวางแผนปลูกหญ้าแฝก ระดับการรับรู้ในการเตรียมดินตามแนวปลูกหญ้าแฝกและระดับการรับรู้ในการดูแลรักษาหญ้าแฝกของเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกหญ้าแฝก หมายความว่า ระดับการรับรู้การปลูกหญ้าแฝก ระดับการรับรู้ในการเตรียมพื้นที่และการวางแผนปลูกหญ้าแฝก ระดับการรับรู้ในการเตรียมดินตามแนวปลูกหญ้าแฝก และระดับการรับรู้ในการดูแลรักษาหญ้าแฝกของเกษตรกรที่แตกต่างกันทำให้เกษตรกรมีการยอมรับการปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรที่แตกต่างกัน โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งอาจอธิบายได้ว่าเป็นธรรมชาติของบุคคลทั่วไปที่จะตัดสินใจปฏิบัติ สิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ต่อเมื่อบุคคลได้รับรู้สิ่งนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปราธนา ยศสุข และอุดมพรหมเนตร (2545: 118) และสอดคล้องกับข้อสรุปของ สนธยา พลศรี (2533: 159) ที่สรุปไว้ว่า การเรียนรู้ของคนต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น หมายถึงการที่คนได้รับรู้ทราบเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งหนึ่ง ๆ จำนวนมากพอ และสามารถรวบรวมสิ่งที่รับรู้ทั้งหมดเข้ามาเป็นระเบียบระบบ ทำให้เกิดความเข้าใจต่อสิ่งนั้นอย่างถ่องแท้ เกิดการหยั่งเห็นในการแก้ปัญหา และมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการคิด การทำงาน และทัศนคติ การเรียนรู้จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการรับรู้ ดังนั้นหากทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธีเช่น การเรียนในห้องเรียน การฝึกปฏิบัติ ตลอดจนการฝึกอบรมจะส่งผลให้ระดับการรับรู้เปลี่ยนแปลงไป ระดับการรับรู้ที่แตกต่างกันก็จะส่งผลให้มีการยอมรับที่แตกต่างกันด้วย

โดยสรุปแล้วระดับการรับรู้ในด้านการเตรียมพื้นที่และการวางแผนปลูกหญ้าแฝก การเตรียมดินตามแนวปลูกหญ้าแฝก และระดับการรับรู้ในการดูแลรักษาหญ้าแฝกของเกษตรกรที่

แตกต่างกัน มีผลต่อการยอมรับการปลูกหญ้าแฝกของเกษตรกรชาวเขาเผ่าปะหล่อง โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ทั้งนี้เป็นไปตามข้อสรุปของ ดิเรก อุทัยห่วย (2542) ที่สรุปไว้ว่ากระบวนการยอมรับเป็นกระบวนการการตัดสินใจของบุคคลเกี่ยวกับนวัตกรรมหรือเทคโนโลยี โดยมีการยอมรับนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีไปใช้ในชีวิตรประจำวันและในการประกอบอาชีพมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งลักษณะการยอมรับของบุคคลจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างไม่ว่าจะเป็นผู้ทำการเผยแพร่ รูปแบบลักษณะของเทคโนโลยี วิธีการติดต่อสื่อสาร และลักษณะของผู้รับเอง อย่างไรก็ตามขั้นตอนของการยอมรับของบุคคลยังสามารถแบ่งออกได้อีกหลายขั้นตอน ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรมที่แตกต่างออกไป “กระบวนการยอมรับ (adoption process) เป็นกระบวนการทางจิตใจของบุคคลแต่ละคนที่เริ่มต้นตั้งแต่การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีหนึ่งไปจนถึงการยอมรับเทคโนโลยีนั้นอย่างเปิดเผย” ในการตัดสินใจยอมรับวิทยาการแผนใหม่หรือสิ่งแปลกใหม่ๆ ของบุคคลนั้น โดยทั่วไปแล้วต้องใช้เวลาเป็นอย่างมาก และบุคคลต้องได้รับทราบหรือพบเห็นในสิ่งนั้นมาก่อน บุคคลจะยอมรับได้ในบางอย่างอาจต้องใช้เวลาหลายปีก่อนที่เขาเหล่านั้นได้มีการทดลองหรือลองวิทยาการใหม่นั้นเป็นครั้งแรก และพิจารณาผลที่ได้จากการทดลองแล้วจึงจะยอมรับวิทยาการใหม่

ปัญหาที่พบจากการวิจัยพบว่ามีอยู่ 2 ประการ ได้แก่ 1) ปัญหาเกี่ยวกับโรคของหญ้าแฝก 2) ปัญหาแมลงศัตรูแฝก คือ หนอนด้วงแก้วกัดกินหญ้าแฝก ในส่วนของโรคที่เกิดขึ้นกับหญ้าแฝกจะมีการใบแห้ง เกิดจุดดำบริเวณใบ เกิดเชื้อราในบริเวณกอแฝก ส่งผลให้หญ้าแฝกตายและเกิดการลุกลาม เป็นที่สังเกตว่าจะเกิดขึ้นในหญ้าแฝกพันธุ์พระราชทาน ซึ่งมีใบขนาดเล็ก แต่ในแฝกพันธุ์อื่นที่มีใบขนาดใหญ่ไม่ปรากฏอาการดังกล่าว ซึ่งในอนาคตควรมีการปรับปรุงพันธุ์หรือเลือกพันธุ์หญ้าแฝกที่มีความต้านทานโรคส่งเสริมให้เกษตรกรปลูก นอกจากนั้นยังมีปัญหาแมลงศัตรูแฝก คือ หนอนด้วงแก้วกัดกินหญ้าแฝก การแก้ไขปัญหานี้เกษตรกรได้แก้ไขโดยการเจาะรูรอบ ๆ กอแฝกและหยอดปูนโคลไมท์ในกรณีที่ไม่ม่มีฝนตก หากมีฝนตกเกษตรกรสามารถโรยปูนโคลไมท์ได้ทันที เนื่องจากเกษตรกรอินทรีย์เป็นระบบการผลิตที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมรักษาสมดุลของธรรมชาติและความหลากหลายของทางชีวภาพ โดยมีระบบการจัดการนิเวศวิทยาที่คล้ายคลึงกับธรรมชาติและหลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและฮอร์โมนต่าง ๆ ตลอดจนไม่ใช้พืชหรือสัตว์ที่เกิดจากการตัดต่อทางพันธุกรรมที่อาจเกิดมลพิษในสภาพแวดล้อม รวมถึงการนำเอาภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ประโยชน์ด้วย ผลผลิตที่ได้จะปลอดภัยจากสารพิษตกค้างทำให้ปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคและไม่ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมอีกด้วย (กรมวิชาการเกษตร, 2549)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ทราบถึง สภาพทั่วไปของเกษตรกร ระดับการรับรู้ คุณลักษณะของการปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าปะหล่อง ระดับ การยอมรับการปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าปะหล่อง ตลอดจน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกหญ้าแฝก ซึ่งผลการวิจัยที่ได้รับสามารถใช้เป็นข้อมูล พื้นฐานให้กับกรมพัฒนาที่ดินและหน่วยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนด แนวทางในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่สูงต่อไป ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะต่อไปนี้

ระดับการรับรู้ในการเตรียมพื้นที่และการวางแผนปลูกหญ้าแฝกมีความสัมพันธ์กับ การยอมรับการปลูกหญ้าแฝก ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการให้ความรู้ทั้งในด้านการให้ การฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติในด้านการเตรียมพื้นที่และการวางแผนปลูกหญ้าแฝกแก่เกษตรกร เมื่อ เกษตรกรมีการรับรู้ในการเตรียมพื้นที่และการวางแผนปลูกหญ้าแฝกก็จะทำให้เกษตรกรมีการ ยอมรับการปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์นั่นเอง

ระดับการรับรู้ในการเตรียมดินตามแนวปลูกหญ้าแฝกมีความสัมพันธ์กับการ ยอมรับการปลูกหญ้าแฝก เนื่องจากการรับรู้ในด้านการเตรียมดินที่แตกต่างกันจะส่งผลให้เกิดการ ยอมรับการปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์ หากจะทำให้เกษตรกรมีระดับการรับรู้ในการ เตรียมดิน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการในการพัฒนาระดับการรับรู้ของเกษตรกรในการ เตรียมดินตามแนวปลูกหญ้าแฝก ซึ่งอาจเป็นการให้ความรู้ทางด้านวิชาการควบคู่ไปกับการสาธิต ให้แก่เกษตรกร หากเกษตรกรมีการรับรู้ในด้านการเตรียมดินก็จะทำให้เกษตรกรมีการยอมรับการ ปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์

การดูแลรักษาหญ้าแฝกเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกษตรกรได้รับประโยชน์จากหญ้า แฝกอย่างเต็มที่ จากการวิจัยพบว่าระดับการรับรู้ในการดูแลรักษาหญ้าแฝกของเกษตรกร มี ความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกหญ้าแฝก หากมีการพัฒนาการรับรู้ของเกษตรกรในการดูแล รักษาหญ้าแฝกไม่ว่าจะเป็น การให้ความรู้ในด้านการให้การฝึกอบรม การแจกเอกสารแผ่นพับแต่ เนื่องจากเกษตรกรเป็นชาวเขาเผ่าปะหล่องค่อนข้างมีข้อจำกัดในด้านการอ่านภาษาไทย ดังนั้น เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงความรู้ในการดูแลรักษาหญ้าแฝกได้อย่างง่ายและสะดวก ควรจะจัด แผ่นพับที่เป็นภาษาปะหล่อง และมีการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อเป็นภาษาท้องถิ่น (ปะหล่อง) ซึ่ง จะทำให้เกษตรกรชาวเขาเผ่าปะหล่องทุกคนได้มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลอย่างเท่าเทียมกันทั้งผู้ที่

สามารถสื่อสารเป็นภาษาไทยได้และไม่สามารถสื่อสารเป็นภาษาไทยได้ หากเกษตรกรมีโอกาสนในการเข้าถึงข้อมูลจะทำให้เกิดการรับรู้และระดับการรับรู้ในการดูแลรักษาหญ้าแฝก ก็จะส่งผลให้เกษตรกรมีการยอมรับการปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์ได้

ฉะนั้นกรมพัฒนาที่ดินควรมีการพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์หญ้าแฝกที่ต้านทานโรคและแมลง เพื่อเป็นการแก้ปัญหาโรคและแมลงศัตรูแฝกที่จะเกิดขึ้นกับแปลงปลูกของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรยังมีข้อจำกัดในการสื่อสารอยู่เป็นจำนวนมาก ในส่วนโครงการหลวงมีหน้าที่ในการสนับสนุนทางด้านพันธุ์พืช ปัจจัยการผลิตและความรู้ทางด้านวิชาการในการปลูกพืชแก่เกษตรกร จึงควรเพิ่มเติมในส่วนของการให้ความรู้ในด้านภาษาไทยแก่เกษตรกรเพื่อที่เจ้าหน้าที่และเกษตรกรสามารถติดต่อสื่อสารกันอย่างถูกต้องและชัดเจน

นอกจากนั้นผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำไปปรับใช้ได้กับโครงการหลวงทุกโครงการตลอดจนโครงการเกษตรที่สูงเนื่องจากพื้นที่ทำการเกษตรที่อยู่ในความดูแลของโครงการเหล่านี้ตั้งอยู่บนที่สูงที่มีความลาดชัน และยังประสบกับปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน และด้วยเหตุที่หญ้าแฝกมีลักษณะพิเศษของราก หญ้าแฝกมีรากที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เส้นใต้อยู่ลึกลงไปใต้ดิน และแตกแขนงเป็นรากฝอยประสานกันแน่นเหมือนตาข่ายหรือร่างแห เกาะยึดดินให้มีความแข็งแรงมั่นคง การปลูกหญ้าแฝกติดต่อกัน จะทำให้ระบบรากเป็นเสมือนมันไต่ดินชะลอการไหลซึมของน้ำใต้ดินทำให้ความชื้นในดินเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถป้องกันการกัดเซาะของน้ำที่ทำให้เกิดร่องขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ซึ่งเกิดขึ้นจากด้านล่างของแนวลาดชันย้อนขึ้นมาด้านบนเมื่อถึงแนวหญ้าแฝกก็จะหยุดเพียงแค่นั้น รากหญ้าแฝกยังสามารถดูดซึมสารเคมี แร่ธาตุอาหารพื้นที่ถูกชะล้างลงไปใต้ดิน เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืชเก็บไว้ในดินหญ้าแฝก เป็นการป้องกันไม่ให้สารเคมีเหล่านั้นไหลลงไปยังแหล่งน้ำ และปลอดภัยจากการเกิดมลภาวะของน้ำให้น้ำมีคุณภาพดีขึ้น หากมีการส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่สูงปลูกหญ้าแฝกจะเป็นการแก้ปัญหการชะล้างพังทลายของดินในที่สูงได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาให้ครอบคลุมในประเด็น การยอมรับการปลูกหญ้าแฝก ศักยภาพของเกษตรกรในการปลูกหญ้าแฝกและการขยายพันธุ์แฝกเพื่อจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ ศักยภาพของเกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการพาณิชย์ การยอมรับเทคโนโลยีในการทำเกษตรอินทรีย์ การสร้างเครือข่ายเกษตรกรในการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกร ทั้งนี้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เป็นไปในทางที่ดี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ข้อมูลพื้นฐานที่ครอบคลุมมากขึ้น เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายในอนาคต

2. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึงการยอมรับการปลูกหญ้าแฝกในแปลงเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่อื่นๆ หรือเกษตรกรรายอื่นๆ ทั้งที่ทำการเกษตรในพื้นที่ราบและที่สูงด้วย ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพรวมและปัจจัยในการยอมรับการปลูกหญ้าแฝกของเกษตรกร นอกจากนี้ยังควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบการยอมรับการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำระหว่างเกษตรกรในพื้นที่สูงและพื้นที่ราบ ทั้งนี้เพื่อการอธิบายและจะช่วยให้เห็นภาพรวมของประโยชน์ในการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำได้มากยิ่งขึ้น